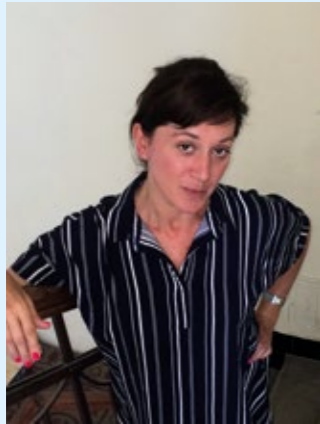

Kultura:

mart 2018. / broj 09

: Reč urednika

U martovskom broju časopisa fokus je na teatru - o Srpskom narodnom pozorištu govore direktor ovog pozorišta Zoran Đerić i direktor Drame Milovan Filipović. Poseban fokus je na saradnji etabliranih institucija i nezavisnih pozorišnih kompanija (tekst Igora Ružića (Izvan instucionalni previd mraka), teatar uvek govori o čoveku u sadašnjem trenutku, o potrebi za preispitivanjem - o tome govore predstave Selme Spahić "Ono što nedostaje" i "Evgenije Onjegin" Borisa Liješevića.

Jasna Žugić predstavlja mladu spisateljicu Stašu Vukadinović. Programi Fondacije Novi Sad 2021 pažljivo gledaju napred, a o savremenoj muzici i programu 2K+ Zavoda za kulturu Vojvodine piše Adrian Kranjčević.

U spletu priča koje smo kreirali za vas ostavili smo dovoljno prostora da u njih učitate sopstvena značenja.

Nataša Gvozdenović
glavna i odgovorna urednica

Programske novine sa scena SNP-a

Zoran Đerić
fotografija ustupljena ljubaznošću SNP-a

Nakon više od dvadeset meseci koje je proveo kao v. d. upravnik, dr Zoran Đerić je izabran za novog upravnika Srpskog narodnog pozorišta i tu funkciju će obavljati u naredne četiri godine. Otvoreno govori o aktuelnoj situaciji, problemima, trenutnom stanju čuvenog nacionalnog teatra, kao i o saradnji s drugim pozorištima. Uveren je da su svi problemi rešivi i da nas očekuje mnogo toga novog na scenama SNP-a

Nepune dve godine obavljali ste funkciju upravnika SNP-a u v. d. statusu, odnedavno ste i zvanično imenovani za upravnika najstarijeg profesionalnog teatra za naredne četiri godine. Koliko je to značajno za funkcionisanje jednog nacionalnog teatra i koliko to Vama znači?

V. d. stanja su uvek privremena i neizvesna, kako po ustanovu u kojoj su zavedena, tako i za pojedinca koji je određen da u nekom vremenskom periodu rešava probleme koji su se nagomilavali godinama. Ova stanja nisu trajno rešenja. Teško je planirati, a još teže realizovati neke ambicioznije projekte, ako ste ograničeni, ako su vam, na izvestan način, ruke vezane da uradite nešto značajno, da izvedete neku promenu, da se preko noći reše problemi – a to se, uglavnom, od vas očekuje. I pored toga, nastojao sam da se rad jedne institucije, kakva je Srpsko narodno pozorište, ne poremeti, da se postepeno unapređuje u svim segmentima, onoliko koliko je to moguće, sa sredstvima kojima raspolažemo, finansijskim, umetničkim, tehničkim. Verujem da smo uspevali. Vidljivi su rezultati: zavidan broj realizovanih premijera, odigranih predstava, prodatih

ulaznica; umetnički dometi i nagrade, naši prihodi, ali i zadovoljna novosadska publika. Nastupali smo i na međunarodnim pozorišnim i operskih festivalima, gostovali po Srbiji, kao i u regionu.

Kako biste ocenili aktuelnu situaciju u SNP-u? Šta su problemi i da li se mogu rešiti?

Spolja sve izgleda kao da je u redu, jer se pripremaju nove i obnavljaju stare predstave. Tek ako se otkaže predstava, publika se zapita o čemu se radi. Najčešće su to otkazivanja zbog bolesti ili povrede, ako se ne može blagovremeno izvršiti zamena glumca, pevača ili baletskog igrača, ili jedne predstave drugom. Ali dešava se da se predstava otkaže i zbog tehničkih problema, to jest zbog nedostatka tehničkog osoblja. To se dešava ako su istovremeno tri predstave u toku večeri, a, uz to, i neko gostovanje... Nedostaju određeni tehnički kadrovi za realizacije predstava na više scena simultano. Ima, naravno, i drugih problema. Pblem zapošljavanja, kako zamene osoblja pri odlasku u penziju, tako i novog zapošljavanja u sektorima gde kadrovi nedostaju. Dugo se čekaju saglasnosti, a ponekad se i ne dočekaju. Dosta radnih mesta je, u međuvremenu, ugašeno, a ona koja su popunjena, ponekad, nisu i ona koja su prioritetna. Nedavno smo, konačno, primili mlade umetnike (dramske, baletske, operske), zahvaljujući podršci predsednika Vlade. Predstoji nam i socijalni program. Ne smemo dozvoliti da se neka radna mesta koja su neophodna za realizaciju predstava ugase. U toku je priprema nove sistematizacije. Druge nedostatke, prostorne prirode i tehničke opremljenosti, otklanjamo postepeno. Od situacije do situacije, a prema hitnosti i materijalnoj mogućnosti.

Mnoga pozorišta imaju manjak tehničkog osoblja i zanatlija bez kojih se ne može. Ima li prostora i mogućnosti za novi kreativni kadar?

Kada se sagleda broj zaposlenih u SNP-u, činjenica da nam ipak manjka ljudi deluje nerealno, ali je tako – reč je o tehničkom osoblju, pre svega o retkim pozorišnim zanatima (obučari, krojači, vlasuljari, tapetari). Ali nedostaju i mladi umetnici. Naročito u baletu. Prazninu poslednjih godina popunjavaju strani igrači, koji se angažuju honorarno. Predstoji još mnogo zalaganja da se problem baletskih umetnika reši na državnom nivou, kad je u pitanju njihov beneficirani radni staž, odlazak u penziju, pa prijem mladih igrača. Slična je situacija i u drugim umetničkim jedinicama, ali se ona, unekoliko, popravila od januara 2018.

Kakva je situacija u drugim nacionalnim pozorištima u zemlji i u regionu? Koliko je bitna saradnja s drugim teatrima?

SNP ima potpisane ugovore o saradnji s Narodnim pozorištem iz Beograda, sa NP Subotica, NP Niš i NP Priština, sa sedištem u Gračanici. Saradnja je dosad bila uglavnom u vidu razmene predstava i gostovanja. Sa NP iz Beograda saradivali smo i na realizaciji opere "Kavalerija rustikana", a planiramo i nekoliko koprodukcija, u Drami i Operi. Sa NP Priština dogovorili smo koprodukciju. Potpisali smo ugovor o saradnji i sa NP Republike Srpske u Banjoj Luci. Predstoje nam razmena gostovanja, ali i drugi oblici saradnje. Što se drugih pozorišta tiče, kako beogradskih, tako i NP iz Sombora, Zrenjanina, Kikinde – i sa njima imamo razmenu predstava. Ni u jednom pozorištu nije situacija najzavidnija, koliko mi je poznato, svuda ima kadrovskih problema. A najveći je nedostatak sredstava za obimniju i kvalitetniju produkciju. Svi se dovijaju kako znaju. Neko bolje, neko slabije. Osim NP iz Beograda, koje finansira Republika, i nas, koje finansira Pokrajina, ostala pozorišta uglavnom su na gradskom nivou finansiranja, uz delimičnu pomoć Republike (Niš) ili Pokrajine (Subotica). Veliki je broj pokušaja da se na javnim konkursima (na svim nivoima vlasti) dobije za pojedine projekte. Ponekad i na nekim međunarodnim konkursima. Zato je važna saradnja među pozorištima, kako bi se

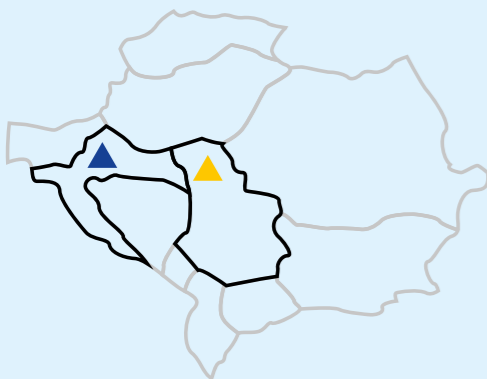
realizovali zajednički programi, a gostovanjima proširio repertoar. Sve je to na radost publike u pojedinim gradovima. Naročito one koja nema priliku da vidi predstave drugih pozorišta na njihovim matičnim scenama.

Nedavno je imenovan i Umetnički savet SNP-a, kako bi se kvalitet predstava podigao na još viši nivo. Recite nešto o tome. Da li ste zadovoljni aktuelnim repertoarom?

U Operi i Baletu na repertoaru su uglavnom klasična dela. Tek jedna do dve premijere u sezoni, jer nema više finansijskih mogućnosti. Dela iz tzv. gvozdenog repertoara zahtevaju povremene obnove, dekora, kostima, pa i igrača, odnosno pevača. U Drami ima više premijernih naslova, ali deo repriznih predstava dugo ostaje na repertoaru. I to je tako dok je publika zainteresovana. Umetnički savet može da pomogne svojim iskustvom da se kvalitet predstava održi i da se na repertoar postavljaju ona dela koja svojim potencijalima mogu zadovoljiti i najstrože kriterijume, i umetničkih kritičara i publike. Ima prostora za korekcije i za širenje repertoara u pravcu savremenih stvaralaca, novih autora, kao i modernijih zahteva.

Koji su planovi za naredni period?

U martu nas očekuju tri premijere: dve u Drami i jedna u Operi. Akcenat je na praižvođenju komične opere "Pop Čira i pop Spira", akademika Dejana Despića. Premijera je 28. marta, na Dan pozorišta. U aprilu nas čekaju nove dramske premijere, kao i jedna baletska – "Pinokio", na muziku Nodara Čambe, u koreografiji Dragana Jerinkića. Ne bih sada da imenujem sve predstave, samo ću reći da će ih biti mnogo. Biće tu i koprodukcija. Nadam se da će novosadska publika uživati u repertoarskim, programskim novinama koje stižu sa scena Srpskog narodnog pozorišta.

▲
Novi Sad

▲
Zagreb

Prostor šireg delovanja

Glumac Milovan Filipović, novi direktor Drame našeg najstarijeg profesionalnog teatra, u razgovoru za "Kulturu" govori o aktuelnom repertoaru, saradnji s mladim umetnicima, međuregionalnom povezivanju i pravim razlozima zbog kojih se strani klasici retko igraju na daskama SNP-a

Milovan Filipović
fotografija ustupljena ljubaznošću SNP-a

Šta je, po Vašem mišljenju, osnovni zadatak direktora Drame jednog nacionalnog teatra?

Pre svega, zadatak je uposliti Ansambl. Posebnu složenost tom zadatku daje činjenica da je Ansambl Drame SNP zasigurno najkompletniji i jedan od najkvalitetnijih pozorišnih kolektiva u Srbiji. Zato je i neophodno birati i autore i reditelje koji drže do visokih estetskih i profesionalnih kriterijuma, jer time se i standardi kojima teži repertoar SNP-a podižu na viši nivo te Ansambl postaje, i pojedinačno i kolektivno, još bolji i kvalitetniji. Takođe, važnu ulogu u radu Drame SNP-a imaju i oni pozorišni stvaraoci koji su svoje pozorišno delovanje proširili i na prenošenje znanja na druge – reč je o edukaciji.

Kojim su kriterijumima rukovodite u odabiru repertoara i koliko je epitet "nacionalni" opterećujući u edukativnom, obrazovnom, umetničkom i, uopšte, kulturološkom smislu?

Kao pozorište koje dramski repertoar realizuje na dve scene, imamo mogućnost da formiramo dva repertoarska toka. Prvi je na sceni "Pera Dobrinović" i on podrazumeva rad sa afirmisanim autorima i rediteljima na komadima domaće i svetske klasike, kao i savremenim dokazanim delima domaćih i stranih autora.

Na Kamernoj sceni pak imamo mogućnost svojevrstnog kreativnog rizika, jer tu ćemo pružiti priliku i nedovoljno afirmisanim, ali potencijalno darovitim i uspešnim, pozorišnim stvaraocima. Epitet nacionalni teatar jeste obaveza, ali i prednost – upravo to nam daje prostor šireg delovanja, ne moramo da robujemo zadatostima žanra, vremena ili određene estetike. Svakako nećemo zanemariti činjenicu da smo reprezent kulture našeg naroda.

Da li je ovogodišnja sezona počela po predviđenom planu? Koliko ste zadovoljni umetničkim kvalitetom dosadašnjih predstava? Šta nas očekuje do kraja sezone u Drami SNP-a?

Po dolasku na mesto direktora Drame, zatekao sam, naravno, neke predstave koje su bile u procesu realizacije, a dosad su realizovane i neke koje sam ja postavio na repertoar. Ne bi bilo moralno da jedne hvalim, a druge kritikujem, te sam se prema svakoj trudio da imam isti odnos. Mnogo toga je urađeno, ali ne mogu reći da sve predstave ispunjavaju kriterijume o kojima sam govorio. Imali smo šest dramskih premijera od oktobra do januara, sa te strane to jeste korak ka boljitku, no repertoar koji je nastajao od 2013. do 2016. obavezuje nas da postizemo još bolje rezultate. Kada na repertoaru imate predstave poput "Na Drini ćuprija" ili "Violinista na krovu" jasno je da se mora nadalje stremiti visokim dometima. Zato je ova 2018. godina zamišljena veoma ambiciozno, bez obzira na oskudicu finansijskih sredstava sa kojom se permanentno suočavamo. Rediteljska imena sa kojima smo dogovorili saradnju u ovoj godini obećavaju da će biti uspešnih predstava, ali u pozorištu je izvesna činjenica da izvesnosti nema, a svestan sam da je naše da obezbedimo uslove da se uspeh desi. Drama je dobila i šest novih članova, što je još jedan razlog za (umereni) optimizam. Što se tiče posećenosti, mogao bih da poželim da se ovakav trend nastavi. Posećenost naših predstava izuzetna je i sa tendencijom daljeg rasta broja posetilaca.

U kojoj meri su zastupljeni domaći i strani klasici, a koliko se pruža mogućnost savremenim mladim piscima da ožive svoje komade na daskama jednog nacionalnog teatra?

Domaćih klasika ima, mada nisu preterano zastupljeni noviji domaći dramski klasici u našem repertoaru. Sterija je tu – "Laža i paralaža", "Džandrljivi muž", a sada spremamo i "Rodoljupce". Sterija je pisac koga SNP permanentno treba da radi. Nušića, takođe, imamo – "Ministarka", "Ujež", "Autobiografija". Donedavno smo imali i Aleksandra Popovića – "Razvojni put Bore Šnajdera", doduše ne baš uspešno realizovanog. Tu je i "Urnebesna tragedija" Dušana Kovačevića, nedostaje nam Simović, ali i svakako još poneki autor. Svetski klasici nisu u dovoljnoj meri zastupljeni na trenutnom repertoaru SNP-a, nedopustivo je da SNP ima jednu predstavu po delu Šekspira. Savremenih pisaca ima i biće ih još više... do kraja sezone uradićemo komade Božidara Kneževića i Tijane Grumić, imali smo komad Ane Đorđević "Anika i njena vremena", što su čak tri savremena domaća komada za jednu sezonu. Na kamernoj sceni postavili smo svetske praizvedbe komada "Otpor" Lija Mekdugala i "Bilbord" Majkla Vukadinovića. SNP se trudi da pruži priliku mladim autorima.

Koliko je značajno regionalno povezivanje i saradnja sa inostranim pozorištima? Šta to konkretno donosi Drami SNP-a?

Nadam se da je приметna tendencija takvog povezivanja, a radimo i na saradnji sa drugim teatrima u Srbiji. Trenutno smo u nekoliko međunarodnih koprodukcija: "Pravi zapad" Sema Šeparda realizujemo već u martu, a zatim nas čeka saradnja sa Budva Grad teatrom, zagrebačkim "Kerempuhom" i pozorištima iz Celja i Kranja, a kao vrhunac ovakvih stremljenja 2020. imaćemo već započeti AB projekat, u kome smo zajedno sa teatarskim institucijama i trupama iz još sedam zemalja iz celog sveta. Svakako da nam ova saradnja donosi mnogo, i u smislu edukacije Ansambla i razmene iskustava i znanja s kolegama i delatnicima iz drugih pozorišnih kultura, ali i u povezivanju i otvaranju mogućnosti za dalju saradnju. Pokušaćemo da u godini prestonice u SNP dovedemo i dva značajna evropska reditelja, koji bi radili komade domaćih klasika, a evropske klasike bi pak radili afirmisani domaći reditelji.

Koje su Vaše ambicije za naredni period, kao direktora Drame i kao glumca? Šta biste voleli da publika SNP-a gleda na repertoaru SNP-a?

Kao direktoru Drame, ambicija mi je da Drama radi stalno i kvalitetno, da se Ansambl konstantno obnavlja i podmlađuje, da najdarovitiji glumci i reditelji sa novosadske Akademije u SNP-u pronađu svoje matično pozorište...Ja sam svoje glumačke ambicije trenutno, svesno, podredio ovom prvom zadatku, no nisam ih se u potpunosti odrekao. Pokušaću i kao glumac da doprinesem, koliko mi obaveze dozvole... Direktor Drame je u obavezi da meni kao glumcu i, naravno, drugim glumcima u Ansamblu stvori uslove za stvaranje i kreativni napredak. U narednom periodu publika će u SNP-u moći da vidi nekog novog Šekspira. Zatim, dugo nismo imali antiku na repertoaru, zbog toga radimo "Antigonu". Osim već pomenutih naslova, za ovu godinu u planu su nam još i "Dopler", "Veštice iz Salema", "Smrdljiva bajka"... nadam se da će biti na radost publike.

autor teksta: Vojislav Alimpić

04/

Kako damari putuju kroz vreme

Jutros sam poljubio letnju zoru. Na pročelju dvoraca ništa se nije micalo.

A. Rembo

Predstavu "Evgenije Onjegin" je u novosadskom Pozorištu mladih režirao Boris Liješević.

U predstavi igraju: Peđa Marjanović, Kristina Savkov, Danilo Milovanović, Mia Radovanović, Ivan Đurić, Jelica Gligorin, Vera Hrčan Ostojić, Slobodan Ninković, Saša Latinović, Neda Danilović i Dragan Zorić.

Glumci koncentrisanom igrom uspešno pokazuju ono što reditelj majstorski donosi na scenu, a to je elegija. U ovom slučaju ruska elegija. Taj tlocrt najsnažnije drže Kristina Savkov kao Tatjana Larina, Peđa Marjanović kao Onjegin i Danilo Milovanović kao Lenki. Povišeno stanje glumaca je dobro kanalisano i publiku uspeva da razdraži i uznemiri u isti mah. Ivan Đurić suvereno gradi lik sluga Stepana, kojem je oduzeta moć govora, koji mumla, a koji zatim progovara jasno i jurodivo na dvoboju Lenskog i Onjegina, opominjući ih bezuspešno.

Evgenije Onjegin je praroditelj današnjih generacija, navodi reditelj u svojoj reči, jer je Onjeginova praznina - kob.

Splin svakako jeste od Puškinovog vremena na ovamo permutovao mnogo puta, i reditelj i čitav tim predstave nas suočavaju sa njegovim opasnim užasom. Bezbedan je čovek u osećanju bezvoljnosti i praznine, ono ga čuva u mračnom komforu koji ne poziva na akciju. Bezbednije je tako, nego se prepustiti ili preuzeti rizik. Stara je to priča, bez daljnog.

Predstava "Evgenije Onjegin" donosi nam uvid da damari ljudske duše biju po jednakim obrascima kroz vreme. Savremeni svet to nije uspeo uništiti, na sreću. Jednako kao što majka u ovom prebrzom vremenu dete nosi devet meseci, kao oduvek.

U ovoj igri ljubavi i smrti prvo se susrećemo sa smrću, jer naš junak do strica dolazi kada je on već preminuo i tako sa druge strane sa njim razgovara. Kroz smrt naravno stižemo do erosa koji razdire naše junake. Dramatizaciju Puškinovog dela potpisuje Fedor Šili koji čuva celinu teksta a dramaturški ga strukturise u pravoj meri savremnog jezika i autentične Puškinove poezije. Na posletku, "Evgenije Onjegin" je i srednjoškolska lektira i predstava koja se pre svih obraća mladoj publici.

Tatjanin san je rešen lako i tačno - ta priča o lepatici i zveri sa snažnom erotskom tenzijom koju nosi u sebi. Devojka toga doba nije smela otvoreno pokazati seksualnu inicijativu. Reditelj nas podseća da živimo i danas u toliko starih obrazaca.

fotografije ustupljene ljubaznošću Pozorišta mladih
autor fotografija: Nenad Mihajlović

U front, na rampu stavlja junake, njihova stanja, dok su u pozadini objekti koji daju boju splinu.

A splin? O, splin je sve vreme tu. Kada se otvori scena, ščepa vas "Ogledalo" Tarkovskog, atmosfera ga nosi u sebi, kao jedno od putovanja na koje ste već išli, ali znate da vas ni ovaj put neće poštediti damara. I tako bude. Reditelj, po ko zna koji put, pokazuje da njegov laboratorijski rad u svakom slučaju menja glumca i gledaoca, jer ume da napravi prostor na sceni koje iskustvu daje nova značenja. Nema nameru da provocira nego da zapita.

Scenografija Une Janković uvlači nas u atmosferu kobne zimske

bajke - beli okvir elegiji, a belo je svakako boja koja transformiše. Kostim Milice Grbić Komazec nežno daje okvir igri, dok je muzika koju je birao tim predstave vrsta nadnaratora.

Onjegin na kraju nestaje u sopstvenom splinu, a Tatjana, znamo, sagoreva u braku u kojem se ne može izraziti, kako Onjeginu i prizna.

Paradoksalno to publiku poziva da se prepusti tom većitom plesu neostvarenih želja, suoči sa njim i odupre mu se.

Da se, dok je vreme, okrene budućnosti.

Možda naspram tog splina najpre stoji i poziva Remboova Afrika, kao kontrateg, druga strana novčića. Možda, kažem, jer imate dovoljno prostora da učitate sopstvene asocijacije.

autorica teksta: Nataša Gvozdenović

105

(Izvan) institucionalni previd mraka

fotografije ustupljene ljubaznošću HNK-a; autor fotografija: Marko Ercegović

Saradnja Hrvatskog narodnog kazališta i nezavisne pozorišne kompanije BADco.

Iako je pitanje kad je tranzicija na ovim prostorima zaista počela, već je najmanje dva desetljeća jedno od gorućih pitanja ovdašnje kulture tranzicija upravo institucija, u pravilu mastodonata koji gube vezu sa zbiljom, kao i s posjetiteljima, te s vlastitim smislom i značenjem, jednakom brzinom kao i sa zainteresiranošću relevantnih umjetnika da s njima surađuju ili uopće u njih i uđu. Sitniji ili veći ratovi oko gotovo svake pojedine strukture, bio to muzej, kazalište, kino, galerija ili dom kulture, traumatični zastoji ili steroidni, nerijetko i sasvim karikaturni privid rasta i razvoja uvijek turbulentne smjene vođstva i konačno gotovo u pravilu nejasno vođenje bez strategije i vizije – od institucija u kulturi stvorile su trajne bolesnike. Bezbroj je takvih primjera diljem regije i njihova stigma obilježava čak i one rijetke pozitivne, nastale djelomičnim rekonstrukcijama, prostornim i strukturnim snalaženjima i spašavanjima, čak i bjezanjem.

Iako je taj proces primarno kulturocidan, riječ je i o vrsti urbicida, termina koji je u svakodnevni rječnik unijela najprije tranzicijska praksa zatiranja resursa, da bi je nastavila ništa manje zloćudna mekoća takozvanog odgovornog kapitalizma, u kojem sve ima svoj razlog i svrhu, svaka dilema rješenje a svaka politička odluka ekonomsko opravdanje. U vjeri koja pristaje na takvo stanje stvari, graditi instituciju značilo bi ponoviti pogreške prethodnika uz trendi prilagodbe: s malo marketinškog fajntjuninga, razvoja publike i društvenomrežnih vidljivosti maksimizirati profitabilnost i minimalizirati kritičnost. I takvih primjera ima na ovim prostorima, iako bitno manje.

Ipak, institucije treba graditi, uvjeren je zagrebački izvedbeni kolektiv BADco., a svoje uvjerenje pokazao je i dokazao istoimenim projektom iz 2015. i 2016. održanim u Rijeci, Splitu i Zagrebu. Tri najpotentnija grada u Hrvatskoj nemaju iste, ali imaju slične, probleme s kulturno-umjetničkom infrastrukturom i odnosom izvođača, publike, gradske politike i stanovnika prema napuštenim tvorničkim halama i poludovršenim kulturnim centrima. Rezonancije i rezoniranja tijekom 24 sata provedena u Tvornici "Rikard Benčić", Domu mladih i nekadašnjoj tvornici "Jedinstvo", danas Centru za nezavisnu kulturu i mlade POGON – snimljeni su i premijerno prikazani kao film znakovitog naslova "Vremenske bombe", na zagrebačkom Human Rights film festivalu u prosincu 2017. Samo par tjedana ranije BADco. je premijerno u Hrvatskom narodnom kazališta u Zagrebu odigrao predstavu "Ispravci ritma", inspiriranu kriminalističkom pripovijetkom Pavla Pavličića "Dobri duh Zagreba" i njezinom ekranizacijom koju je pod naslovom "Ritam zločina", kao jedan od važnijih filmova ne samo hrvatske kinematografije i ne samo osamdesetih godina prošlog stoljeća, režirao Zoran Tadić.

Projekt "Institucije treba graditi", film "Vremenske bombe" i predstavu "Ispravci ritma" naizgled povezuje tek nekoliko problemskih čvorišta: presudno su situirani u urbano tkivo; određuje ih, omogućuje i karakterizira zadano trajanje i ritam; na više ili manje neposredan način zanima ih aktivacija pojedinca u političkim i kulturnim procesima, u rasponu od tihog prigovora savjesti do beskompromisnog aktivizma. Čini ih to dijelom iste priče, ne bitno odijeljene od temeljne poetike koju već punoljetna BADco. sustavno razlaže, izlaže i izvodi. Od samog početka, rekonstrukcije i reinterpretacije performansa Damira Bartola Indoša "Čovjek stolica",

pa do ove posljednje produkcije, rad ovog kolektiva sastavljenog od nejednakog broja jedinki i funkcija koreografa, izvođača, dramaturga, redatelja i filozofa svodi se, čak i pomalo grubo rečeno, na objektivizaciju subjekta i subjektivizaciju objekta. Izvođače i publiku prihvaća kao faktore u zajedničkoj jednadžbi izvedbe, koja nije samo ono što je izvedeno i ne ograničava se izvedenim u vremenskom, prostornom, ideološkom ili kritičkom smislu, dok izvedbeni prostor tvrdu konkretnu i činjeničnu zadanost izvedbe nastoji pretvoriti u protagonista i partnera u izvedbi i mišljenju. Produkcije BADco., bez obzira bave li se politikom pogleda, mračnim tajnama kapitalizma, nevidljivom ali toksičnom ksenofobijom, znanstvenim i umjetničkim utopijskim konceptima ili održivošću stanja biotopa, aktualne su koliko i bezvremenske, nikad dostupne u potpunosti ili potpuno odvojene od osobnog i društvenog, privatnog i javnog, ideološkog i političkog konteksta gledatelja.

Strategije nisu uvijek iste, ovisе o inspiraciji i dugotrajnom istraživačkom teorijskom, koreografskom i izvođačkom radu, ali se pronalaze u točki konvergencije izvedbe kao zajedničkog, društvenog, pa stoga neminovno i političkog, čina. Spavati na betonu bivše tvorničke hale, diskutirati s publikom o radu kao svakodnevnoj činjenici i gotovo metafizičkom konceptu, dok su i izvođači i publika za taj diskurzivni rad plaćeni, ili pojedinačnim jednostavnim žanrovskim zločinima kriminalističke početnice dodati najprije dopune u vidu primjera iz upravljanja gradom po logici profilerskih malverzacija, ne samo novcem i zemljištem nego i prošlošću i budućnošću, komplementarni su dijelovi iste BADco. ideje kazališta i izvedbe kao mjesta susreta. Taj susret jest donekle terapijski za prisutne, ali nije pasivan ni u odnosu na svoje okruženje. Okolini može ponuditi ideje i potaknuti na akciju, ne samo onu primarnu, a okoliš prihvaća i razumije kao preduvjet, ali i posljedicu. Drukčije rečeno, onima koji sudjeluju, jer gledanje produkcija BADco. uvijek je i sudjelovanje, nudi inkluzivnu mogućnost pojašnjavanja perceptivnih, interpretacijskih i na koncu djelatnih opcija, kako bi i svoje, privatne i javne perimetre učinili održivim, funkcionalnim i točnim.

"Ispravci ritma" predstava je koja poput vremenskog stroja čita znakove najvažnijeg zagrebačkog trga s najvećim brojem kulturnih i obrazovnih institucija, onog kojega je ime upravo promijenjeno, pa je, simbolično na raznim razinama, nakon višegodišnjih desničarskih pritisaka, maršala Tita zamijenila Republika Hrvatska. Manipulacija imenom trga samo je jedna, iako možda najvidljivija, u nizu zločina koje svjedoči hrvatska metropola, dakle ogledni primjer za cijelu zemlju, a koje bilježi protagonist predstave multipliciran na svoju stariju, iskusniju verziju Dušana Gojića, spekulativnu Livija Badurine i proaktivnu Nikoline Pristaš, Ane Kreitmeyer i Mislava Čavajde u režiji Gorana Sergeja Pristaša i uz dramaturšku pripremu Ivane Ivković, Tomislava Medaka i Diane Meheik. Unatoč briljantno katastrofičnom tekstu Gorana Ferčeca, koji motive Pavličićevog izvornika prevodi u globalne metafore inspirirane zbiljom, suradnja nezavisne izvedbene kompanije i ljudskih, prostornih i produkcijskih resursa Drame nacionalne kazališne kuće daje nadu da nije sve tako crno kako se u današnjem trenutku sunovrata demokracije i ljudskih prava, na lokalnom, nacionalnom i globalnom nivou, može činiti. Upravo sagledavanjem iz vizure koja na trg, institucije i kulturu kao javno dobro gleda okom koje ne pristaje na poraz, angažiranjem vlastitih snaga u ispravljanju pasivizirajućeg ritma zločina, nudi perspektivu da pogled iz budućnosti ne bude i pogled u mrak. Da naše buduće oko ne bude "poražen organ" kao ovo današnje.

06/

autor teksta: Igor Ružič

Planina Everest nad ponorom intime

fotografije ustupljene ljubaznošću ZKM-a; autor fotografija: Marko Ercegović

Koncem prošle godine jedna, produkcijski, mala pozorišna predstava obilježila je minulu kazališnu godinu u Zagrebu. Naime, dosad neizvedenu dramu hrvatskog dramatičara Tomislava Zajeca (Zagreb, 1972), a ovjenčanu nagradom za dramsko djelo Marin Držić Ministarstva za kulturu Republike Hrvatske još 2014. godine, u Zagrebačkom kazalištu mladih režirala je Selma Spahić iz Sarajeva. To je njeno treće gostovanje u Hrvatskoj, nakon jedne riječke i jedne, također, zagrebačke predstave, dok je Zajecu, pjesniku, romansijeru i dramatičaru, dvostrukom laureatu Goranovog proljeća i peterostrukom dobitniku Držića, to novi korak u tvorbi i uobličanju vlastitog dramskog pisma i kazališnog izraza na tragu propitivanja nepoznatih predjela intime ljudske duše.

Predstavu "Ono što nedostaje" otvara briljantno napisan monolog Katje, žene koja je umrla i oko čije smrti će se okupiti njene dvije kćeri – igra je bravurozno Doris Šarić Kukuljica, a likove njenih kćeri, vrlo istančano i iznijansirano, donose Katarina Bistović Darvaš i Nataša Dangubić. I odmah sažima jednu od velikih tema u komadu: "Ja sam se riješila baš svega. Ostao mi je samo ovaj prostor intime između očiju. Tu, gdje sam nekad mislila, sad je vrijeme. A vrijeme ne zna ništa i zato je potpuno glupo. Što sad da ja radim sa svim tim vremenom? Vrijeme je dosadno, a smrt užasno naporna. Jer baš ničega lijepog nema u umiranju. Ni plemenitog, ni časnog, ni svijetlog...." Potom nastavlja taj mali, gorki, intimistički rezime o umiranju i smrti, osvještava nas da uvijek nešto mora nestati da bi nešto drugo bilo, znači postalo, podsjeća nas na ono što smo mogli biti a što u stvari bili jesmo. Uvodi i pojam ljubavi, spominje ju kao nešto što ponekad ne vrijedi ništa i, u konačnici, ocrtava smrt bez krinke, njeno nepatvoreno lice, bezosjećajno, nijemo i bezdušno, ali ne bez jetke doze crnog humora: "Sve što ima veze s ovom drugom stranom, baš nije lijepo, razumijete. Ja bih ljude slabijih živaca svakako poštjedjela njihove vlastite smrti."

No Zajec, u redateljskom čitanju Selme Spahić (uz scenografkinju Mirnu Ler, kostimografkinju Doris Kristić, skladateljice Alena i Nenada Sinkauza i scenski pokret – Blaženka Kovač Carić), ne istražuje samo zatamnjena prostranstva iza rampe smrti, predstava je duboko i razgranato ukorijenjena u životima svojih antijunaka, ona precizno i pomno traga bespućima njihove samoće, napuštenih ili izjalovljenih nada, po skrovitim mjestima njihovih čežnji i tlapnji, te straha od neminovnosti konačnih odluka, od kojih zavisi njihov život a koje nikako da donesu. Minuciozno je to strukturiran dramski narativ, odlično zamišljen i dosljedno postavljen na sceni već i te kako osobenog i prepoznatljivog redateljskog rukopisa Selme Spahić, u izvanrednoj glumačkoj izvedbi, nevelikog ali vrlo skladnog, glumačkog ansambla: uz pomenute glumice, igraju i Zoran Čubrilo, Goran Guksić, Adrian Pezdirc, Frano Mašković, Milica Manojlović i Dora Polić Vitez.

Pisac i redateljica, međutim, idu i korak dalje, van te svakodnevice opstanka u ravni ljudskih osjećaja i doživljaja svijeta – slijedi obrat, zaokret, otvara se neki drugi, začudni i zavodljivi, zamamni svijet oniričkog, dakle snovitog, gotovo onostranog poimanja te iste stvarnosti i svakodnevice, te se odjednom u zbivanja uvodi planina Everest! Ona je dovoljno snažna i moćna, prepoznatljiva kao geografski pojam, ali i kao složena, višeznačna metafora. Ona kroz predstavu, zahvaljujući i sjajno riješenom scenskom prostoru (Mirna Ler) i u predstavi vrlo dobro pogođenoj zvukovnoj pozadini i podlozi (Alen i Nenad Sinkauz), kao da dolazi iz tog nekog, drugog, zamagljenog i nepoznatog svijeta koji nas fascinira a da i nismo baš uvijek potpuno svjesni zašto i zbog čega postupno postaje to brdo koje treba osvojiti. Uspon na Everest onaj je neosvojivi cilj koji imamo u životu i kojemu sve podređujemo, osvajanjem tog vrha ispunjavamo svoje najskrivenije snove i želje, tu se, najočitiše, susrećemo sa duhovima i avetima naših bivših života, tu poniremo, penjući se do izvora naših samoća, tu polažemo zadnji ispit vlastitog života, tu pobjeđujemo ili nestajemo. Jedna će replika izreći opseg i dubinu spoznaje o nesnalaženju svakog lika u komadu. Ona glasi: "Kao da postoji neka tragična pogreška u meni". O toj tragičnoj pogrešci, koju svi nosimo u sebi, o tome kako se kroz strah, samoću, promašen život i uludo potrošeno vrijeme popeti na svoj Everest, upravo govori predstava "Ono što nedostaje".

/07

autor teksta: Mladen Bilić

autor fotografije Martin Candir, fotografija ustupljena ljubaznošću vlasnika

Nužnost svesti o društvenoj odgovornosti

Predrag Bogovac je advokat i, kako se sam definiše, *angažovani intelektualac*. Ono što je iniciralo ovaj razgovor jeste njegova uloga producenta, mada je on, kako ćete videti u intervjuu na samom početku, poriče, da bi na kraju na tu ulogu ipak pristao. Učestvovao je na mnogo načina u raznim umetničkim projektima, veliki je prijatelj i saradnik Galerije Matice srpske, no – kako sam ja ipak najviše okrenuta pozorištu, moja prva asocijacija jeste predstava "Jami distrikt", u okviru koje se on pojavljuje u ulozi koproducenta. Dok se dogovaramo za intervju, pitam ga da mi pošalje CV i evo odgovora koji dobijam:

"Svojevremeno je **doktor Lazar Trifunović** osnovao humanitarnu fondaciju 'Agora'. Bio sam član Upravnog odbora, uz **Ljiljanu Tomić** i **Vesnu Čipčić**. Bilo je potrebno da pošaljem CV. Imao sam priliku da vidim biografije mojih koleginja iz Upravnom odboru i bilo je to impozantno. Velike karijere, nema šta. I zadovoljan što sam u tako dobrom društvu napišem svoj CV ovako: Predrag Bogovac, rođen 1. maja 1967. Skromni advokat iz malog mesta na obali Dunava. To je bilo sve što sam napisao. Moj haiku." (smeh)

– Moj dolazak u dodir sa, kako ti kažeš, ulogom producenta bio je preko moje prijateljice **Staše Jamušakov**, koja je novinar i scenograf, a koja je najviše naučila od našeg čuvenog scenografa

Miće Tabačkog. Dakle, pošto se zna da ja jednom godišnje kupim jednu cvetnu košulju, da sebe oraspoložim, zna se i da imam čitavu kolekciju tih košulja. Tako je Staša zamislila da u predstavi "Luna park" Beogradskog dramskog pozorišta glumci nose šarene košulje i moja "kolekcija" završila je na sceni. Najavili su me kao donatora predstave. A najzanimljivije mi je bilo da vidim kako moje košulje igraju na sceni. To je bila inicijacija (smeh). Mali čin sa moje strane i velika zahvalnost tima predstave – sa druge.

Nazvala bih te pozorišnim producentom, ali kada to spomenem, ti se "braniš". U svakom slučaju, saradivao i sa pozorištem i u dokumentarnim filmovima, dao podršku, pomogao...

– Jako je teška odrednica producent, mada mi može predstavljati buduću smernicu profesionalnog delovanja u životu. Da sam pravi producent, verovatno bih danas u novčaniku imao barem približno onoliko novca koliko sam imao pre bilo kakvog učešća u određenom projektu, ali je to zaista nebitno – nijednog momenta nije mi predstavljalo krajnji cilj.

Dva su pokretača moje angažovanosti u produkciji, ne samo predstava već i dokumentarnih filmova i nekih drugih kulturnih

180

sadržaja. Prvi je radoznalost, koji mi je zapravo podsticaj za sticanje novih znanja – njom pobeđujem indolentnost. Drugi je neki moj bunt protiv društvenog ambijenta u kome ne želim da slušam gluposti i gledam ludosti. Što bi Aj Vejvej rekao: "Želim da kroz svoja dela reflektujem svet u koji verujem".

Smatram da bilo kojim činjenjem moramo da utičemo na poboljšanje životne stvarnosti. Suština je u tome da sam jednog momenta, zbog svih "nadrilekara" oko nas, odlučio da ne želim da živim u buretu te da pristanem da učestvujem u glibu sveopštih vrednosti. Ako verujemo u bolji i lepši svet, moramo učiniti nešto – recimo, pokloniti glumcu košulju, kupiti stolove za pozorišnu scenu, pronaći ambijent za nju ili, konačno, platiti kartu za predstavu.

Kako doživljavaš svoju ulogu u društvu?

– Kao ulogu angažovanog intelektualca, koji pokušava da zaista na skroman način da svoj lični doprinos oslobađanju od primitivizma, ali i primer ljudima oko sebe – kako uopšte nije potrebno mnogo vremena, novca, energije ni dobre volje da se pomogne ljudima koji stvaraju kulturu, te da time makar malo naš mikrosvet učinimo boljim. Ipak se na kraju gleda šta i kako čovek radi u javnoj sferi.

Savremena umetnost, samim tim i pozorište kao njen neodvojivi deo, postaje sve više proizvod koji služi zabavi. Novac kao merilo svih vrednosti počeo je da doprinosi pobedi nekulture nad kulturom, sve zbog ljudskom mozgu prijemčivije jeftine zabave, u odnosu na obrazovne sadržaje.

U tom smislu, ovaj razgovor doživljam kao priliku za apel svima – da pronađu način i svoju društvenu ulogu u borbi protiv sveopšteg primitivizma.

– Zaista, kao što sam rekao, ne treba mnogo, dok je zahvalnost, koja se zauzvrat dobija od ljudi kojima ste pomogli da iznesu svoju ulogu na sceni, neizreciva.

Davno je država prestala da bude adekvatan finansijer, kako pozorišnog tako i svog ostalog kulturnog stvaralaštva, što je situacija i u mnogo bogatijim zemljama od naše. U njima su vlasnici muzeja od nacionalnog značaja privatna lica, ali i mnogi kvalitetni programi, bez obzira na to što se ponekad ne mogu vrednosno izraziti, nastali su baš zbog ljudi dobre volje.

Šta je za tebe pozorište?

– Pozorište je mesto koje skreće pažnju na određene životne situacije, jer ono, bez obzira na svu unetu maštu i imaginaciju, ipak odslikava život. Pozorište mi postavlja pitanja o mom životu i životima drugih, ali mi i daje odgovore.

Za mene pozorište čine, pre svega, glumci koji na sceni "troše" svoje živote kako bi nam te odgovore dali.

Za mene je ono jedno od poslednjih "uporišta" stvarnog života, naspram onog koji nam nude društvene mreže.

Nije danas pozorište u krizi, nije ni u krizi umetničko stvaralaštvo, u krizi su samo ljudi koji ne prepoznaju stvarnost, a koji bi samo kupovinom jeftine pozorišne karte mogli da utiču na popravljavanje svog sveta.

Ako bi poredio pozorište i advokaturu, šta bi im našao kao sličnost?

– Svakako su to sloboda izražavanja i ljudska kreativnost. I advokat i glumac jednako moraju biti kreativni, kao što i jednako smeju i moraju da se slobodno izražavaju.

Meni pomaže da ljude u svojoj kancelariji bolje čujem, da o njihovim problemima promislom, da ih bolje razumem i konačno da donesem ispravnu odluku u svakoj kontradiktornosti koju nam savremeni život nameće.

601

Na neki način, imaginaciju i inventivnost izražaja, koje vidim i naučim u pozorištu, ponekad mogu da upotrebim i u profesionalnom smislu, pošto smo i mi advokati svakako na neki način deo društvene scene.

Koji su ti važni projekti u kojima si učestvovao?

– Ne znam šta bih zapravo mogao da nabrojim, pošto sam uvek zapravo bio najmanje bitan "šraf" u nastanku neke predstave, ali sam se i kao takav osećao ponosnim. Možda bih pomenuo meni posebno dragu predstavu "Ženska posla" Beogradskog dramskog pozorišta, a istakao bih i "Jami distrikt" Bitef teatra, koja govori o Balkanu kroz satiru. U njoj je glavni junak pračovek Jamenko, koji je paradigma svih mogućih gluposti proizašlih iz nacionalizma.

Na tromedi Srbije, Bosne i Hrvatske, stanovnici se bore za kosti tog pračoveka u želji da dokažu da je on Srbin, Bosanac, odnosno Hrvat. A sve to u vreme u kome su nauka i tehnologija toliko napredovale da je pitanje kako će se živeti u budućnosti, a ne da li će nacije uopšte postojati... Zato nas na kraju "bogatiji" i "pametniji" naprave majmunima.

Predstava je prvi put igrana u Novom Sadu, sada svoj "angažovani" život ima u svim zemljama u okruženju, a meni je i dalje velika želja da pronađem mogućnosti da se njeno igranje kod nas ponovi. **Konačno, Novi Sad kao grad kulture te sa svojim vizijom novih mostova, u kojem je most "Duga" zasnovan na pomirenju i poštovanju različitosti – možda je i najbolje mesto za ovu predstavu.**

Projekti koje planiraš?

– Pokušavam da organizujem završetak montiranja dokumentarnog filma o manastiru Hilandar, "**Neprekidna molitva**" reditelja **Gordana Vukčevića**, te da započnemo sa snimanjem dokumentarca o novosadskoj grupi "Amajlija". Što se tiče pozorišta, na molbu **Marka Grubića**, angažovaću se na jednoj novoj formi koja predstavlja mešavinu koncerta, performansa, video-arta i pozorišta, a tema je tretman seksualnosti u savremenom društvu. Seksualnosti, odnosno erotizma, koju **Minja Bogavac** pisac, **Marko Grubić** kompozitor i **Isidora Simijonović** kao glumica iznose na jedan poetičan i umetničko relevantan način, a ne na vulgaran, koji je danas dominantan.

Koju od svih predstava najviše pamtiš?

– Ako ne računamo "Jami distrikt", koji sam gledao sigurno deset puta, onda je bez dileme to predstava SNP-a "Greta stranica 89"

Šta bi poručio za kraj?

– Parafrazirao bih kralja Čačka: "Što dalje od društvenih mreža, a što bliže čoveku, smislu, knjigama i pozorištu".

Nova Gradska koncertna dvorana otvaranje vrata novim mogućnostima

Direktorka Muzičke škole „Isidor Bajić“ Radmila Rakin Martinović podelila je sa nama svoje planove i razvojne ciljeve za budućnost. U ovom tekstu o novoj Gradskoj koncertnoj dvorani donosimo novi osvrt – suočavanje sa problemima, ali i priču o viziji.

Razvojni plan Muzičke škole

Direktorka izdvaja tri cilja razvoja Muzičke škole „Isidor Bajić“: – Pre svega davanje kvalitetnog umetničkog klasičnog obrazovanja uz favorizovanje klasične muzike, jedne od osnovnih tekovina evropske civilizacije. **Nagrade i postignuća govore da smo u tome bez konkurencije na ovim prostorima.** Ponosimo se kvalitetnim i kompetentnim nastavnim kadrom. Predškolski program je razvijen, ali uz nedovoljan broj mesta i mi smatramo da svakom detetu koje izrazi želju da se muzički edukuje treba to omogućiti, jer je to svačije pravo. Treći nivo obrazovanja je srednja škola koja ima sve što joj je potrebno, ali ne i savremenost: u novoj zgradi planiramo otvaranje novih odseka za džez, pop, narodnu muziku, i odseka za dizajn zvuka.

Kada je reč o drugom cilju razvoja, organizaciji međunarodnih muzičkih manifestacija koje promovisu i afirmišu klasičnu muziku i učenike, direktorka kaže da su u tome još bolji.

Music for all

– Treći pravac razvoja nismo ni započeli da realizujemo, delom zbog nas samih, delom zbog nedostatka prostora – iskreno komentariše Rakin. – To je otvaranje škole za građanstvo, okrenuto ka izgradnji kvaliteta života Novosađana: izgradnja publike i njena uključenost u programe edukacije. Ovde mislim da **svi koji žele da uče muziku, mladi, stari, penzioneri, treba da dobiju tu mogućnost. Mi njima treba da pružimo adekvatne, primerene programe i da im otvorimo vrata.** Planiramo poseban program za građane romske nacionalne pripadnosti, koji nije predviđen konvencionalnim pristupom, a program edukacije kroz inkluzivno obrazovanje koji imamo biće još razvijeniji. Treći cilj je i jedan od najvažnijih segmenata funkcionisanja naše škole u budućnosti, kada će Novi Sad biti Evropska prestonica kulture.

Kulturna infrastruktura za budućnost

Ambicije i planovi Muzičke škole „Isidor Bajić“ kreću se u pravcu **formiranja regionalnog centra za muzičke talente**, gde bi dovodili vrhunske profesore iz regiona, a koji bi realizovali nastavu muzike. U ostvarenju planova biće im od pomoći izgradnja infrastrukturnih kapaciteta.

– Koncertna dvorana će imati sjajnu infrastrukturu i akustiku, prostor za vežbanje, dve sale za javne časove i manju školsku dvoranu sa 150 mesta za izvođenje programa. Ove sale moraju biti stalno angažovane i pune publike, one moraju živeti i svojim programskim konceptom privlačiti Novosađane i goste iz regiona. Posebna faza, nakon izgradnje škole, jeste opremanje i to je istorijska **prilika**

fotografija ustupljena ljubaznošću Fondacije Novi Sad 2021

da nabavimo instrumente, što bi obezbedilo i ekskluzivitet i kvalitet – kaže Radmila Rakin.

Neki naši sugrađani mišljenja su da postoje preče stvari od ulaganja u kulturu... čuju se kritike o lokaciji i veličini sale... Šta kažete na sve to?

– Ljudi ne umeju da razmišljaju široko, a skloni su kriticismu koji nije osnovan. Kao i stanovništvo, možda i mnogi ljudi koji su na vodećim pozicijama nemaju svest o tome da će ovaj prostor biti pun ljudi, možda ne vide još uvek značaj ovog infrastrukturnog ulaganja. Lokacija je odlična, najbliža centru koja je ispunila prostorne uslove, površinu od 1ha kao minimum za toliku zgradu. Ja sam sigurna da će svi objekti koji se grade trenutno, kao što je novi most, i naročito oni vezani za projekat „Novi Sad 2021“ – Kineska četvrt, kulturne stanice i umetnički centar – doneti ogroman benefit. Ovo je vreme koje će se pamtiti kao doba kada se gradilo naveliko, po novom umetničkom centru kakvog nema u okolini, u regionu – ističe Rakin.

Smatrate li da Gradska koncertna dvorana sa novim programskim konceptom može uticati na izgradnju muzičkog ukusa stanovništva?

Direktorka Muzičke škole kaže da oni ne žele da budu elitistička institucija već otvoren sistem u koji će moći da se uključi svako ko to želi:

– Ne treba se čuditi što šund i kič dominiraju u svakodnevnom životu i putem medija, jer takvi programi skoro da nemaju alternative. Mi treba da privučemo mlade našoj školi, da dođu u novu dvoranu i dožive nešto novo, da steknu nova iskustva, novu dimenziju zabave. Baletska škola, na primer, ima fantastičan narodni ansambl i malo ljudi ga je videlo, a sada ćemo imati prilike da ga afirmišemo, baš kao i naše učenike i izgrađene umetnike koji ne mogu da dobiju priliku da se predstave. Mi hoćemo da popularizujemo i našu baštinu, i klasičnu i džez muziku, ali u skladu sa modernim vremenom. Mi želimo i možemo da pružimo alternativu. Svesna sam toga da je to borba Davida i Golijata, ali mi smo spremni za tu borbu jer nam je naš grad Novi Sad omogućio da se stvore kapaciteti i sredstva za nju. Od nas će zavisiti da li ćemo uspeti da iskoristimo i kapacitete i potencijale.

10/

2K+
vojvodina
institute
for culture

autor fotografije: Đorđe Komnenić

Mladi kompozitori koji ne pišu „za fioku“

Zahvaljujući programu 2K+ Zavoda za kulturu Vojvodine, koji, kao koncertna sezona, već tri godine kreira prostor za zvuk savremene klasične muzike u Novom Sadu, mladi talentovani kompozitori sa ovih prostora, čiji kreativni potencijal nije zanemarljiv, dobili su platformu za izvođenje svojih novih dela. Ovaj program promovise muziku tekućeg veka, a od 2015. godine srpsku premijeru doživelo je preko 50 kompozicija, među kojima su i dela poznatih svetskih kompozitora poput Mortona Feldmana, Kaje Sarijaha, Enoa Popea, Dejvida Fenesija, Klause Langa, kao i domaćih savremenih kompozitora Stanislave Gajić, Tamare Basarić, Jelene Dabić, Đorđa Markovića, Svetozara Nešića, Ljubomira Nikolića i drugih, a mnoge od njih bile su i pisane za tu priliku. Program je podstakao i nastanak ansambla 2K+, kojeg čine mladi i iskusni domaći muzičari uz podršku muzičara iz inostranstva koji su se specijalizovali za izvođenje savremene muzike. Organizatori programa 2K+ ugostili su i ansamble iz inostranstva koji na svojim repertoarima imaju isključivo savremenu muziku (Elision, Pre-art soloists, Studio 6, Down tha Rabbit Hole i druge), kao i muzičare iz oblasti savremene elektronske muzike (Post Industrial Boys, Pjer Bastijan, Jan Jelinek i drugi).

Jedan od nedavnih koncerata u okviru ovog programa je posebno privukao moju pažnju, a to je „Koncert četvrttonske muzike“ koji je izveden tako što su na sceni u Gradskoj kući bila dva klavira naštimana sa četvrt tona razlike (pri simultanom sviranju instrumenata dobija se zvučni utisak jednog raštimanog klavira), što je izvedenoj muzici davalo posebnu dimenziju na koju naša publika nije navikla. Naročito se svojim kvalitetom istakla muzika ruskog

savremenog kompozitora Ivana Višnjegradskog, koju su izvele pijanistkinje Dunja Crnjanski i Milica Čosić. Zahvaljujući ovom Programu otkriveni su i neki novi koncertni prostori poput izložbenih prostorija i holova Muzeja savremene umetnosti Vojvodine, koji je fantastičan prostor za ovu vrstu muzike i ovom prilikom pozdravljam ovu sjajnu inicijativu organizatora.

Cilj programa 2K+ je da pronade novu publiku i podigne svest o svetskim tokovima savremene klasične i elektronske muzike, kao i da promovise i unapredi domaće perspektive izvođače koji će u budućnosti nastaviti tradiciju izvođenja savremenih muzičkih dela, dok će istu prednost moći da iskoriste i domaći kompozitori, koji ovim dobijaju izvođenja svojih novih kompozicija, a imaju i priliku da izbliza prate progresivnost savremene muzike. Do sada je putem ovog programa ostvarena saradnja između mnogih institucija kulture, a program su podržale i internacionalne kulturno-diplomatske institucije, poput Australia Council for the Arts, Prohelvetia - Swiss Art Council, Ernst von Siemens Musikstiftung i druge. Program 2K+ se nalazi u programu projekta Novi Sad – evropska prestonica kulture 2021, a selekciju i produkciju događaja rade Svetozar Nešić i Dragan Ilić.

„Koncept Programa 2K+ je takav da tokom jedne kalendarske godine publici ponudimo različite koncerte koje povezuje repertoar napisan u 21. veku, trudeći se da ispratimo svetske tokove kako klasične, tako i elektronske muzike. Kao i prethodnih godina, u 2018. imamo u planu da dovedemo nekoliko eminentnih ansambala iz inostranstva koji se bave isključivo savremenom klasikom, među kojima je i frankfurtski ansambl Modern, zatim da okupimo 2K+ ansambl koji bi premijerno izveo neko od aktuelnih svetskih dela, deo programa ostao bi otvoren i za domaće kompozitore, a već je dogovoren nastup Burnta Fridmena u junu. Možemo da se pohvalimo brojem naručenih i premijerno izvedenih dela u prethodne tri godine. Vidno je povećanje broja pratilaca Programa, takođe i muzičara koji su voljni da učestvuju, pa se nadamo da će 2021. godine 2K+ ponuditi događaje ravne onima koji se održavaju širom Evrope.“

Svetozar Nešić, kompozitor i urednik programa „2K+“
<http://zkv.rs/2kplus/sr/>

Ja sam Staša

Knjigu "Ja sam Staša" sigurno niste videli u knjižarama, ali ste možda primetili da je mnogi već imaju, a možda ste i na Fejsbuku pročitali neki njen deo i ne znajući da je objavljena. To je zbirka priča sazdana od impresija, osećanja i zamisli **Staše Vukadinović**, a jedan od boljih opisa šta da očekujete dali su sami čitaoci: "Ima dar da navede ljude da traže, u sebi, neke bolje deliće sebe" ili "Lepo je znati da nisi sam u nečemu, shvatiti da je mnogo zbunjenih, a malo onih koji su spremni da to i kažu".

Staša Vukadinović godinama je svakog petka pisala priče na svom blogu i na Fejsbuku, a onda su je njene kolege i prijatelji naveli da te priče i objavi u knjizi, koju je sama i izdala. Knjiga "Ja sam Staša" napisana je u obliku dnevnika, ali čitajući je imate osećaj kao da razgovarate s autorkom.

"To ja pričam sama sa sobom. Kad mi se nešto desi, ili me nešto u životu tišti – to stoji tu oko mene i moram da sednem da to razbistim. Kad dođem do nekih zaključaka, imam potrebu da ih zapišem, iako nisam pronašla formulu za 'problem'. Drugi momenat kad nastaje priča jeste kad nešto stvarno ostavi utisak na mene. Bitno je da me dotakne. Ne umem da izmišljam, sve što je u toj knjizi istina je, ne postoji nijedan izmišljen događaj ili lik", kaže Staša za "Kulturu".

Upravo zato što piše o situacijama koje je doživela i osećanjima koje te situacije proizvode, čitaoci osećaju povezanost s njom. Pored toga, Staša svakome šalje posebno upakovanu knjigu koja izgleda kao poklon, a do svoje publike dolazi preko Fejsbuka. Iako je vrlo bliska sa čitaocima, kaže da je to što je u knjizi samo jedan njen delić.

"Kad pišem dajem jedan deo sebe, koji je istinit definitivno – mogu da stanem iza svega što je napisano, ali ja nisam samo to. Ja sam još hiljadu nekih drugih stvari, koje ne puštam u javnost baš uvek. A ljudi zamišljaju da sam neki anđelak, vila, blaga i nežna i da imam odgovore na sva pitanja, ali to apsolutno nije tako. Pišem kada moram sebi da dam neki odgovor – tada bukvalno sednem, sama sa sobom porazgovaram i onda nastane priča", kaže Staša.

Knjiga "Ja sam Staša" jeste zbirka priča nastalih od 2012. do početka 2017. godine, koja opisuje specifičan pogled na svet jedne mlade devojke iz Novog Sada. Specifičan je u tome što mnoge "svakodnevne" situacije sagledava na potpuno magičan način, pa čitaocu deo te magije i prenese, ali i po tome što pronalazi humor u teškim momentima – ne prihvata ono što mnogi podrazumevaju i uživa u sitnicama, ali i velikim stvarima.

"Čitaoci mi pišu štošta, kažu da ih je knjiga prenela iz neke uspavanosti, kada su mislili da nešto ne mogu. Mada, ja uopšte ne pišem sa namerom da utičem na nekog drugog. Bitno mi je da to što osećam pustim iz sebe, ali onda se nekako ispostavi da mnogo ljudi sve to isto misle i da im se slično dešava. Kažu: 'Pa vidi kako ona to proživljava, njoj je to bilo smešno, mogu i ja da gledam na to sa te strane!' Pronađu se u situacijama a da ja uopšte to nisam želela, niti mi je to bilo na pameti."

Prva priča u zbirci datira iz avgusta 2012. godine, a poslednja je foto-priča iz 2017. Stašin stil nije se mnogo menjao tokom godina, ali pitali smo je da li sada, s vremenskom razlikom, postoje neki delovi knjige

Staša Vukadinović
autor fotografije: Nemanja Knežević

autorka fotografije: Jelena Pajić

sa kojima se ne slaže u potpunosti i ima li nešto što bi sada drugačije napisala ili uradila.

"Vidi se manjak veštine u pisanju ranije – mogla sam pre objavljivanja da sredim priče, ali sam ih ostavila kakve jesu, jer to onda ne bih više bila ja iz te godine. Dopalo mi se to da dok čitaš vidiš kako se ja razvijam. Definitivno bih uradila neke stvari drugačije, ali nema veze – to što je bilo dobro je".

Staša je rešila da sama izda knjigu, ali i sama da radi distribuciju. To joj je donelo dodatnu bliskost s publikom, ali i slobodu da sve uradi onako kako želi.

"Jesam izdala sama knjigu, ali su mi prijatelji mnogo pomogli, dosta se ljudi okupilo da bi to sve uspelo. Nije poenta samo u novcu, nego i u trudu koji je uložena u tu knjigu. Meni je super što sam sama svoj izdavač, zato što mislim da bi retko koji izdavač uopšte dao da napravim takvu naslovnu stranu. Kad sam htela drugo izdanje, a sada već imam i treće, u štampariji su mi rekli da moram da stavim na korice da je to drugo izdanje. Ja nisam taj lik, neću uopšte time da se bavim – ko želi da kupi knjigu, kupiće je i ako je to prvo i ako je pedeseto izdanje. Mislim da su ti stari obrasci marketinga potpuno prevaziđeni, ja sam stigla već do trećeg izdanja, a ne vidim uopšte problem u mom marketingu. Svida mi se što sve mogu da radim na svoj način i ne moram ni od koga da zavisim i nikog ništa da pitam", kaže Staša Vukadinović i dodaje da kad radiš nešto što je tvoje i što ti je "strava", onda nije ni teško ni naporno.

Njene priče možete da nađete na Fejsbuku, a Staša trenutno radi na novom materijalu za koji kaže da će biti potpuno drugačiji od ovog iz knjige "Ja sam Staša".

autorka teksta: Jasna Žugić

Novi Sad čita deci

Fondacija „Novi Sad 2021“ podržala je projekat „Novi Sad čita deci“ i apeluje na sve organizacije da pokažu društvenu odgovornost i uzmu učešće u projektu tako što će deliti informacije na svojim sajtovima i društvenim mrežama

Jedna od najvažnijih investicija koju možemo da uradimo za našu decu jeste da im, još dok su sasvim mala, svaki dan čitamo. Pola sata dnevno sasvim je dovoljno da roditelji ostvare divnu

interakciju sa mališanima, a pored toga čitanje knjiga vežba mozak, poboljšava samopouzdanje i komunikativne sposobnosti. Kada tome dodamo da knjige spajaju ljude i neguju kulturu lepe reči, može se reći da je ogroman značaj projekta „Novi Sad čita deci“, koji je pod okriljem Novosadske mreže za decu pokrenuo Centar za podršku ranom razvoju i porodičnim odnosima „Harmonija“.

Prema rečima dr Ivane Mihić, profesorke na Odseku za psihologiju Filozofskog fakulteta Novi Sad i jedne od koordinatore inicijative, svake nedelje volonteri su čitali u organizacijama u kojima borave deca iz porodica ili sredina koje su u riziku da pruže manje stimulativne uslove za razvoj, kao što su Dečje selo, Svratište za decu i mlade, Sigurna ženska kuća, romska naselja, Mala srećna kolonija. Čitalo se i sa decom sa smetnjama u razvoju u vrtiću ŠOSO „Milan Petrović“ i Inkluzivnom servisu „Cvrčak“, sa decom

na hraniteljskom smeštaju i onom iz tzv. opšte populacije u Centru za rani razvoj. U Predškolskoj ustanovi „Radosno detinjstvo“ ogroman broj različitih aktivnosti sa decom bio je posvećen

zajedničkom čitanju sa vaspitačima i roditeljima, a ovakve aktivnosti realizovane su i u nekoliko privatnih vrtića. Informacije o značaju čitanja i načinima na koje čitanje može biti stimulativna aktivnost za razvoj mališana, prenosile su i patronažne sestre u posetama najmlađim sugrađanima, pedijatri Doma zdravlja i stručni saradnici Savetovališta za brak i porodicu Centra za socijalni rad.

U narednom periodu volonteri-čitači nastojaće da se približe što većem broju dece iz različitih populacija, kako bi ona ostvarila direktan kontakt sa knjigom i doživela iskustvo čitanja. Putem tribina i predavanja nastaviće da šire informacije među roditeljima i porodicama o značaju čitanja. U okviru inicijative, planirana je realizacija obuke o pokretanju programa podrške ranom razvoju, utemeljenih na zajedničkom čitanju staratelja i deteta, za stručnjake iz različitih sektora: zdravstvo, obrazovanje, kultura, socijalna zaštita, NVO, udruženja roditelja i mediji. Namera aktivista je da takav način rada s decom i porodicama bude

svakodnevicu u našem gradu. Pored toga, kreiran je i Gradski plan za čitanje, kao strateški dokument kojim se osigurava dostupnost čitanja za svako dete u našoj zajednici, koji će biti dostavljen donosiocima odluka.

Više informacija na sajtu centra „Harmonija“ ili Fejsbuk stranici Novi Sad čita deci

Kulturni turizam u fokusu

fotografija ustupljena ljubaznošću PMF-a

Erasmus+ je program Evropske unije namenjen finansiranju projekata, partnerstava, događaja i mobilnosti u oblasti obrazovanja i obuka, mladih i sporta. Projekat CULTURWB predviđen je da traje od 2016. do 2019. godine, a u okviru tog projekta biće pokrenut novi studijski program iz oblasti kulturnog turizma, kao i program celoživotnog učenja, edukacije za radnike u kulturi, koji će moći da biraju određene kurseve po svojim afinitetima.

Nosilac projekta je Prirodno-matematički fakultet Univerziteta u Novom Sadu i tiče se izgradnje novih kapaciteta u visokom obrazovanju. O projektu CULTURWB razgovaramo sa profesorima sa Prirodno-matematičkog fakulteta Tatjanom Pivac i Miroslavom Vujačićem.

CULTURWB projekat okuplja zemlje Zapadnog Balkana u cilju podizanja kapaciteta publike, kada je reč o kulturnom turizmu. Kako biste ukratko opisali ovaj projekat?

CULTURWB projekat ima snažan regionalni karakter i promovise Zapadni Balkan kao region koji poseduje bogato i vredno kulturno nasleđe, kojim se mora stručno i strateški upravljati kako bi nam trajalo duže.

Koja je uloga PMF-a u tom projektu?

Univerzitet u Novom Sadu je, kao nosilac CULTURWB projekta, koordinatorsku ulogu poverio Prirodno-matematičkom fakultetu, tačnije Departmanu za geografiju, turizam i hotelijerstvo, odakle dolaze profesori i saradnici iz projektnog tima. Pored UNS-a/PMF-a, konzorcijum čine još 12 institucija iz Bosne i Hercegovine, Republike Srpske, Crne Gore, Austrije, Holandije i Nemačke.

Koje ciljeve biste izdvojili kao posebno značajne, te koje smatrate najproduktivnijim?

Projekat CULTURWB u fokus stavlja kulturni turizam. Možemo izdvojiti dva najznačajnija cilja: novi program master akademskih studija iz upravljanja kulturnim turizmom i kulturnim nasleđem i kreiranje kurseva celoživotnog učenja u oblasti kulturnog turizma. Ovo je značajna inovacija, jer je reč o programima koji se prvi put uvode u regionu. Ovde su nam sa svojim iskustvom i ekspertizom pomogli partneri iz Erasmus+ Programskih zemalja (Austrije, Holandije i Nemačke).

CULTURWB projekat će edukovati buduće stručnjake u kulturnom turizmu, koji će kao studenti planiranog master programa biti jednako atraktivni na tržištu rada kao i njihove kolege iz Evropske unije. Novi master program iz oblasti kulturnog turizma, kroz savremeni nastavni program, obezbediće nadogradnju teorijskih i praktičnih znanja stečenih na osnovnim studijama, a kandidati će kroz istraživanje imati

prilike da se upoznaju s novim trendovima u izabranoj naučnoj oblasti. Program je kompatibilan sa osnovnim, kao i master akademskim studijama, srodnih fakulteta u zemlji i inostranstvu, što obezbeđuje pristupačnost studija kandidatima sa velikog broja institucija. U planu je da se master akademske studije akredituju i na srpskom i na engleskom jeziku. Za PMF ovo znači konkurentnost sa EU i zemljama u okruženju.

U opisu projekta stoji: "CULTURWB projekat u fokus stavlja kulturni turizam kao posebnu oblast turizma koja se bavi dubokim kulturološkim iskustvom pojedinca – bilo na estetskom, bilo na intelektualnom, emocionalnom ili psihološkom nivou." Na koji se način ovaj projekat bavi dubokim kulturološkim iskustvom pojedinca?

Kultura predstavlja skup svih materijalnih i duhovnih vrednosti koje su nastale iz materijalne i duhovne interakcije čoveka u prirodi i društvu, a kulturni turizam potrebu čoveka da sve to doživi i iskusi. Zato CULTURWB projekat stavlja u fokus i razmatra sve aspekte koji, direktno ili indirektno, doprinose ovoj suptilnoj potrebi čoveka. Kada uzmemo u obzir da je konzorcijum projekta izrazito multidisciplinarni, sačinjen od predstavnika akademskog sektora i sektora prakse, različitih a povezanih kulturoloških sistema, dobijamo eklektičnu celinu koja pruža akumulirano iskustvo i znanje na polju kulturnog turizma koje je usmereno na zadovoljenje potreba pojedinca – ovde turiste.

Po određenim projekcijama, kulturni turizam će 2020. biti najjača grana turizma. Kako to komentarišete?

Moramo istaći da je projekat CULTURWB dobijen u avgustu 2016. U oktobru je Novi Sad izabran za Evropsku prestonicu kulture 2021, a u novembru i za Omladinsku prestonicu Evrope 2019. Sva tri projekta usko su povezana i veoma važna za Novi Sad i razvoj jednog od najvažnijih oblika turizma – kulturni turizam. Danas, kulturni turizam čini 40% svih turističkih kretanja. Neke od osnovnih karakteristika ovih turista jesu da borave duže, troše više novca, da su obrazovaniji i bolje zarađuju. Tendencija je da će, iz godine u godinu, rasti broj turista zainteresovanih upravo za kulturni turizam. Sva tri navedena projekta su zaista dobar znak u kom pravcu treba da idemo.

Uloga projekta u okviru mogućnosti koje nam pruža titula Evropske prestonice kulture 2021?

Do 2021. imaćemo, kao rezultat našeg projekta, već dve generacije svršenih studenata master akademskih studija sa zvanjem master menadžera iz Upravljanja kulturnim turizmom i kulturnim nasleđem. Svojim kompetencijama moći će da obavljaju poslove vezane za oblast kulture, te da nađu svoje mesto u raznim projektima koji se spremaju za 2021.

Izgradnja kapaciteta aktera u kulturnim i kreativnim industrijama

fotografija ustupljena ljubaznošću Fondacije Novi Sad 2021

Fondacija „Novi Sad 2021“ u prvoj godini rada akcenat je stavila na podizanje kapaciteta u kulturi, u svakom smislu. U kontekstu podizanja kapaciteta ljudskih resursa, fokus je bio na mobilnosti i razmeni umetnika, aktuelnom međunarodnom programu „Laboratorija za evropske projekte“ namenjenom menadžerima i producentima u kulturi koji se realizuje u saradnji sa još dve Evropske prestonice kulture – prva faza realizovana je u novembra u Temišvaru, druga će se realizovati u aprilu u Novom Sadu, a poslednja u junu i julu u Rijeci.

Krajem 2017. godine Fondacija „Novi Sad 2021“ započela je i realizaciju projekta iz Aplikacione knjige „Izvan zone komfora“ – program edukacije za zaposlene u javnim institucijama kulture, za sticanje dragocenih veština i sposobnosti za izgradnju publike i kreiranje projekata kojima se aplicira kod evropskih fondova u cilju širenja međunarodne saradnje. Ovaj program će obuhvatiti i nekoliko seminara o izgradnji partnerstava koji će se realizovati pre 2021. godine.

Kroz program „Publika u fokusu institucija kulture“, koji je zapravo i prva faza projekta „Izvan zone komfora“, organizovane su dvodnevne radionice namenjene rukovodiocima i zaposlenima u ustanovama kulture na temu razvoja nove i stare publike. Na njima su prezentovani primeri dobre prakse razvoja publike, posebno oni iz drugih Evropskih prestonica kulture, predstavljena su i iskustva naših institucija, kao i nove ideje. Osnovna svrha napora ogledala se u podizanju kadrovskih potencijala usmerenih ka angažovanju i razvoju publike, kreativnom pristupu projektnom planiranju, kao i uključenju u realizaciju projekta „Novi Sad 2021“.

– Što se tiče razvoja publike, realizovan je deo programa „Publika u fokusu institucija kulture“, koji je direktno namenjen gradskim, pokrajinskim i republičkim ustanovama kulture na teritoriji Novog Sada. Mi im pružamo podršku, koja nije samo finansijska, kako bi se realizovali projekti u vezi sa razvojem publike. Kada kažem podršku, tu mislim na edukativno-radioničarski zajednički rad mentora sa predstavnicima zaposlenih u tim institucijama kulture, kao i svu neophodnu logističku podršku za razvoj projektnih ideja, pisanje i pupunjavanje aplikacija za konkurse koji slede. Takođe, u okviru ovog programa, kao nastavak saradnje sa institucijama kulture je i raspisivanje poziva namenjenog za podršku njihovih projekata koji se tiču razvoja publike – kaže dr Lazar Jovanov, menadžer participativnih projekata.

Kada se govori o razvoju publike, Jovanov naglašava da to u trenutnom programu Fondacije posmatraju u najširem kontekstu:

– Nismo ga usko specificirali. Dopusili smo da razvoj publike posmatramo i kao edukaciju kroz interdisciplinarni pristup: kroz kreativni rad upotrebom različitih umetničkih metoda, približavanje različitim starosnim dobima, socijalnim grupama, osoba sa invaliditetom; prikazom različitih istraživanja na teme: učešća i profila publike u kulturnom životu, decentralizacije kulturnih aktivnosti, različitih promotivnih i novih komunikacijskih alata i tehnologija, do bazičnog kvantitativnog razvoja publike kroz marketing, promociju, prodaju karata.

Prema njegovim rečima, najveći izazovi sa kojima su se susretali kako u procesu participacije i infrastrukturnih poduhvata tako i sada u programu „Publika u fokusu“ jeste nedovoljna komunikacija i koordinacija službi i institucija.

– Došli smo do toga da naš moto „Za nove mostove“ nije samo prazna fraza, već da mi kao Fondacija najveće napore ulažemo u premošćavanje postojećih jazova u komunikaciji. Tako smo za tzv. Kinesku četvrt najpre sa građanima izgradili dijalog i dogovorili krajnje ciljeve, a potom i uspostavili radno telo koje je objedinilo različite službe, pojedince i institucije kako bi bili što efikasniji u ovom poduhvatu. Sa programom „Publika u fokusu“, ujednujemo sve institucije kulture sa tri nivoa vlasti u Novom Sadu, što bi i ubuduće koristili kao metod rada. Sve jasnije naša glavna uloga u gradu postaje medijacija u različitim procesima, i uspostavljanje novih modela rada, što je po meni možda i najvažniji aspekt delovanja Fondacije – naglašava Jovanov.

Sam projekat „Izvan zone komfora“, čiji je glavni cilj već pomenut – razvoj kapaciteta lokalnih institucija – nastavlja se kroz narednu fazu, a to je stručna obuka „Mogućnosti finansiranja putem EU fondova“, koju Fondacija „Novi Sad 2021“ organizuje u saradnji sa Fondom „Evropski poslovi“ AP Vojvodine u martu 2018. godine. Putem ove obuke, učesnici će se osposobiti da samostalno formulišu predloge projekata i strateški ih pozicioniraju u okviru definisanih prioriteta i mera, kao i finansijskih ograničenja. Polaznici će razviti veštine i sposobnosti koji su neophodni za preuzimanje aktivne uloge u razvoju i implementaciji projekata na lokalnom i regionalnom nivou. Tokom 2018. godine planirane su još dve faze ove projekta, koje su još uvek u razvoju. Obuke predstavljaju konkretizaciju napora Fondacije „Novi Sad 2021“ u podizanju kapaciteta ustanova kulture u gradu, kao i da im predstavi mogućnosti finansiranja iz fondova Evropske unije, sve u cilju repozicioniranja Novog Sada na kulturnoj mapi Evrope.

1. Poklon-zbirka Rajka Mamuzića

Izbor iz repertoara za mart

Sreda, 7. mart u 19.00

Galerija likovne umetnosti Poklon-zbirka Rajka Mamuzića

Promocija **“Enciklopedije Filozofskih nauka”** Nikole Kajteza u izdanju Zavoda za kulturu Vojvodine**Stalna postavka****Stalna postavka Galerije likovne umetnosti Poklon-zbirke Rajka Mamuzića** obuhvata dela 35 umetnika posleratne generacije. Osnovni fond Zbirke predstavlja jedinstven pregled srpske umetnosti i u velikoj meri oslikava vreme u kojem je nastala.**2. Spomen-zbirka Pavla****Beljanskog**

Izbor iz repertoara za mart

Četvrtak, 8. mart**Akcija mami na dar**, prateći program izložbe Svestrani umetnik Jefto Perić**Četvrtak, 8. mart** u 19.00Koncert klasične muzike **TRIO MAM****Subota, 10. mart** 13.00-14.30Dečja radionica **“Umetnik u gradu svetlosti”** u okviru Meseca frankofonije**3. Pozorište mladih** (dramska scena)

Izbor iz repertoara za mart

Petak, 16. mart u 20.00 (Velika scena)**“Crveni šešir”****Subota, 17. mart** u 20.00 (Mala scena)**“Muške stvari”****Nedelja, 18. mart** u 20.00 (Mala scena)**“Ljubav”****Utorak, 20. mart** u 20.00 (Velika scena)**“Tre sorele”****Sreda, 21. mart** u 20.00 (Velika scena)**“Terorizam”****4. Srpsko narodno pozorište**

Izbor iz repertoara za mart

Petak, 9. mart u 19.30

(Scena "Pera Dobrinović")

“Pravi zapad”, premijera**Ponedeljak, 12. mart** u 20.30

(Kamerna scena)

“Ilustrovana enciklopedija nestajanja”, premijera**Sreda, 28. mart** u 19.00

(Scena "Jovan Đorđević")

“Pop Čira i pop Spira”**28. marta** obeležava se i **Dan Srpskog narodnog pozorišta****5. Novosadsko pozorište****(Ujvideki Szinhaz)**

Izbor iz repertoara za mart

Sreda, 7. mart u 19.00

“Don Kihot – second hand”

Četvrtak, 8. mart u 19.00 (Mala sala)**“Fama o biciklistima”****Subota, 10. mart** u 19.00**“To je sve ona”****Ponedeljak, 12. mart** u 19.00**“Grupna slika (u prirodnom svetlu)”****Utorak, 13. mart** u 19.00**“Crni”****Ponedeljak, 19. mart** u 19.00**“Neoplanta”****Petak, 23. mart** u 19.00**“Kovači”****6. Kulturni Centar LAB**

Odabrani programi za mart

Subota, 3. mart, 17.00-1.00**Das Drogen @KCLab**Izložba dizajnerskog kolektiva iz Beograda **“Das Drogen”****Nedelja, 4. mart**, 18.00-1.00**Jungle Island Chill II @KCLab**

Veće chill trans muzičkog žanra

Nedeljom, 4. do 25. marta, 15.00-17.00**Škola Stripa / ACT V, VI, VII, VIII @KCLab**

Škola i radionica stripa za sve nivoe znanja polaznika. Predaju Vojin Vujić i Danilo Andrić.

Subota, 24. mart u 20.00**Field trip KABK / Izložba studenata fotografije** Haške kraljevske Akademije**Petak, 30. mart**, 20.00-1.00**Poetarium @KCLab**

Veće poezije koje se održava jednom mesečno

Subota, 31. mart u 21.00**Sonja Sajzor @KCLab****7. SCENlab**

(Scenska laboratorija Borislav Gvojić)

Repertoar za mart

Četvrtak, 8. mart u 19.00**SCENLAB ARHIV****TEATAR 20-21**

Video-projeksije pozorišnih predstava

Došao sam do kuće ali nisam ušao

koncept, muzika i režija: Hajner Gebels, (Teatar Vidi – Lozana E.T.E, Švajcarska, 2008)

gost: Draško Adžić, kompozitor, Beograd

Nedelja, 11. mart, 11.00-14.00**SCENLAB VRTIĆ****NIVO ZEMLJE**

Pravljenje globusa od kartona i žica

Četvrtak, 15. mart u 19.00**SCENLAB RAZGOVORI**

Preobražaji: prošireno polje arhitekture Marina Radulj (Banja Luka, BiH), arhitekta i scenski dizajner

Četvrtak, 22. mart u 21.00**SCENLAB BIOSKOP****LAKOMB, LISJEN** (LACOMBE, LUCIEN)

Režija: Luj Mal (Louis Malle)

Četvrtak, 29. mart u 19.00**Gospodica Julija**

režija: Kejti Mičel (Šaubine, Berlin, 2010)

gost: Divna Stojanov, studentkinja

dramaturgije AU Novi Sad

SCENlab se nalazi u prizemlju Fakulteta (Trg Dositeja Obradovića 6)

Svi programi su besplatni

www.kultura.rs**Glavna i odgovorna urednica**
Nataša Gvozdenović**Saradnici**Jasna Žugić
Adrian Kranjčević
Mladen Bičanić
Igor Ružić
Vojislav Alimpić**Grafički urednik**Kuća Čuvarkuća
& Marko Mijatov**Lektura i korektura**

Jelena Belimarković

Izdavač

Fondacija „Novi Sad 2021”

Produkcija i distribucija

Kuća Čuvarkuća

Institucionalni partner

Kulturni centar Novog Sada

Podrška projektu

IDEA

Štampa

Štamparija "Komazec", Indija

Tiraž

10.000

Kontakt

redakcija@kultura.rs

CIP – Каталогизacija u publikaciji
Библиотека Матице српске, Нови Сад

008(497.113)

Kultura: / glavna i odgovorna urednica Nataša Gvozdenović. – 2018, br. 9 (mart) – . – Novi Sad : Fondacija "Novi Sad 2021 – Evropska prestonica kulture", 2018 – . – 29 cm Mesečno.
ISSN 2560 – 4430
COBISS. SR – ID [3154545495](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:rs:kn-3154545495)